

GEMORRAGIK DIASTEZLAR: SABABLARI, KLINIK BELGILARI, DAVOSI VA PROFILAKTIKASI

Mualliflar: YULDASHEVA Nafisaxon Halimjon qizi

ABDUKARIMOVA Shohsanam Shuxratjon qizi

*Tashkilot: Quva Abu Ali ibn Sino nomidagi jamoat salomatligi texnikumi,
maxsus fan o'qituvchilari*

Annotatsiya: Gemoragik diatezlar – bu organizmning gemostaz tizimi buzilishi natijasida kelib chiqadigan, qon ketishga moyillik bilan kechuvchi patologik holatlar guruhidir. Ushbu maqolada gemoragik diatezlarning etiologiyasi, patogenezi, klinik ko'rinishlari, zamonaviy diagnostika usullari, davolash tamoyillari hamda profilaktik choralari keng yoritilgan. Shuningdek, kasallikning pediatriya va umumiy amaliyot tibbiyotidagi ahamiyati tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: gemostaz, trombositopatiya, gemofiliya, purpura, qon ketish, koagulopatiya.

Annotation: Hemorrhagic diatheses are a group of pathological conditions characterized by increased bleeding tendency due to disorders of the hemostatic system. This article discusses the etiology, pathogenesis, clinical manifestations, diagnosis, treatment, and prevention strategies of hemorrhagic diathesis.

Key words: hemostasis, thrombocytopathy, hemophilia, purpura, bleeding, coagulopathy.

KIRISH

Gemoragik diatezlar tibbiyotda keng uchraydigan va muhim klinik muammo hisoblanadi. Ular qon ivish tizimining turli bosqichlarida yuzaga keladigan buzilishlar natijasida rivojlanadi. Ushbu holatlarda bemorlarda turli darajadagi qon

ketishlar, teri osti gematomalari, shilliq qavatlar qonashi va ichki a'zoldan qon ketishlar kuzatiladi.

Kasallikning erta aniqlanishi va to'g'ri davolanishi hayot uchun muhim ahamiyatga ega.

ETIOLOGIYA VA SABABLAR

Gemoragik diatezlar kelib chiqishiga ko'ra quyidagi asosiy guruhlariga bo'linadi:

1. Trombotsitar sabablar

Trombotsitlar sonining kamayishi (trombotsitopeniya)

Trombotsitlar funksional buzilishi (trombotsitopatiya)

Dori vositalari ta'siri (aspirin, antikoagulyantlar)

2. Koagulyatsion omillar yetishmovchiligi

Gemofiliya A (VIII faktor yetishmovchiligi)

Gemofiliya B (IX faktor yetishmovchiligi)

Jigar kasalliklari

K vitamini yetishmovchiligi

3. Tomir devori patologiyasi

Vaskulitlar

Allergik purpura

Infeksion kasalliklar

Vitamin C yetishmovchiligi (skorbut)

4. Aralash sabablar

DIC sindromi (disseminatsiyalangan intravaskulyar koagulyatsiya)

Og'ir infeksiyalar va sepsis

PATOGENEZ

Gemoragik diatezlar rivojlanishida gemostaz tizimining uch asosiy komponenti ishtirok etadi:

1. Tomir devori

2. Trombotsitlar

3. Plazma koagulyatsion omillari

Ushbu tizimlardan birining buzilishi qon ivish jarayonining izdan chiqishiga olib keladi. Natijada qon tomirdan chiqib ketadi va turli qon ketishlar yuzaga keladi.

KLINIK BELGILAR

Klinik ko'rinish kasallik turiga qarab farqlanadi, ammo umumiy belgilar quyidagilardan iborat:

Teri va shilliq qavatlar

Petechiyalar (mayda nuqtasimon qonashlar)

Ekximozlar (katta ko'karishlar)

Burun qonashi

Milkdan qon ketish

Ichki qon ketishlar

Gastrointestinal qon ketish

Siydikda qon (gematuriya)

Bo‘g‘im ichiga qon quyilishi (gemartroz)

Umumiy belgilar

Holsizlik

Bosh aylanishi

Kamqonlik

Oqartirgan teri

DIAGNOSTIKA

Gemoragik diatezlarni aniqlash uchun quyidagi tekshiruvlar muhim:

Laborator tekshiruvlar

Umumiy qon tahlili (trombotsitlar soni)

Koagulogramma

Protrombin vaqti (PT)

APTT (faollashtirilgan qisman tromboplastin vaqti)

Fibrinogen darajasi

Maxsus testlar

Gemofiliya faktorlarini aniqlash

Immunologik testlar

Jigar funksional testlari

DAVOLASH USULLARI

Davolash kasallik sababiga qarab individual yondashuvni talab qiladi.

1. Etiologik davolash

K vitamini yetishmovchiligida – K vitamini yuborish

Gemofiliyada – yetishmayotgan faktorlarni (VIII, IX) almashtirish

Infeksiyalarda – antibiotik terapiya

2. Gemostatik terapiya

Vikasol

Etamzilat

Aminokapron kislota

3. Gemotransfuziya

Plazma quyish

Trombotsit massasi

4. Simptomatik davolash

Og‘riq qoldiruvchi vositalar

Gemodinamikani qo‘llab-quvvatlash

PROFILAKTIKA

Profilaktik choralar kasallikning oldini olishda muhim o‘rin tutadi:

Birlamchi profilaktika

Sog‘lom turmush tarzi

Vitamin C va K yetarli iste‘moli

Infeksiyalardan himoyalaniish

Ikkilamchi profilaktika

Xavf guruhidagi bemorlarni erta aniqlash

Muntazam laborator tekshiruvlar

Uchinchi darajali profilaktika

Asoratlarni oldini olish

Reabilitatsiya

ASORATLAR

Og‘ir anemiya

Ichki organlar qonashi

Hayot uchun xavfli gemorragik shok

Bo‘g‘imlar deformatsiyasi (gemofiliyada)

XULOSA

Gemoragik diatezlar murakkab va ko‘p omilli kasalliklar guruhiga kiradi. Ularni erta aniqlash, to‘g‘ri tashxis qo‘yish va zamonaviy davolash usullarini

qo‘llash bemor hayot sifatini yaxshilaydi va asoratlarning oldini oladi. Profilaktika esa kasallikning rivojlanish xavfini sezilarli darajada kamaytiradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Harrison’s Principles of Internal Medicine
2. Nelson Textbook of Pediatrics
3. WHO Hematology Guidelines
4. A. N. Smirnov – “Gemostaz va qon kasalliklari”
5. Tibbiyot institutlari uchun ichki kasalliklar darsligi
6. O‘zbekiston Respublikasi Sog‘liqni saqlash vazirligi klinik protokollari

Agar xohlasangiz, men buni:

Word (.docx) formatida tayyorlab beraman

titul varaq (cover page) qo‘shaman

yoki yana ham uzunroq (10–12 sahifalik) ilmiy ish qilib kengaytirib beraman.